

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 24ης Φεβρουαρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 92/13/ΕΟΚ – Διαδικασίες σύναψης των συμβάσεων φορέων οι οποίοι λειτουργούν στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών – Άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 3 – Πρόσβαση στις διαδικασίες προσφυγής – Άρθρο 2γ – Προθεσμίες άσκησης προσφυγής – Υπολογισμός – Προσφυγή κατά απόφασης με την οποία επιτρέπεται η συμμετοχή προσφέροντος σε διαγωνισμό»

Στην υπόθεση C-532/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου, Ρουμανία) με απόφαση της 12ης Ιουνίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Οκτωβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

Alstom Transport SA

κατά

Compania Națională de Căi Ferate CFR SA,

Strabag AG – Sucursala București,

Swietelsky AG Linz – Sucursala București,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύουσα του ενάτου τμήματος, S. Rodin (εισηγητή) και N. Piçarra, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Alstom Transport SA, εκπροσωπούμενη από τις O. Gavrilă, C. Ciolan και I. Nedelcu, avocați,
- η Compania Națională de Căi Ferate CFR SA, εκπροσωπούμενη από τον I. Pintea,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- η Strabag AG – Sucursala București, εκπροσωπούμενη από τη S. Neagu και τους A. Viespe, Ș. Dinu και L. Savin, avocați,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Wils και P. Ondrušek καθώς και από την L. Nicolae,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφοι 1 και 3, καθώς και του άρθρου 2γ της οδηγίας 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων στις διαδικασίες σύναψης των συμβάσεων φορέων οι οποίοι λειτουργούν στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών (ΕΕ 1992, L 76, σ. 14), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ 2014, L 94, σ. 1 και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 140, σ. 26) (στο εξής: οδηγία 92/13).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Alstom Transport SA και, αφετέρου, της Compania Națională de Căi Ferate CFR SA (στο εξής: CFR), της Strabag AG – Sucursala București (στο εξής: Strabag) και της Swietelsky AG Linz – Sucursala București, σχετικά με τον υπολογισμό της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής κατά απόφασης που εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης σύμβασης δημοσίων έργων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, της οδηγίας 92/13 προβλέπει τα εξής:

«1. [...]

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε, όσον αφορά τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/25/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 243 και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 311, σ. 26)] ή της οδηγίας 2014/23/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης], οι αποφάσεις που λαμβάνουν οι αναθέτοντες φορείς να υπόκεινται στην άσκηση αποτελεσματικών και, ιδίως, όσο το δυνατόν ταχύτερων αναθεωρήσεων, υπό τις προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 2 έως 2στ της παρούσας οδηγίας, λόγω του ότι οι αποφάσεις αυτές

παραβιάζουν την ενωσιακή νομοθεσία περί διαδικασιών σύναψης συμβάσεων ή τους εθνικούς κανόνες μεταφοράς της εν λόγω νομοθεσίας.

[...]

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι διαδικασίες προσφυγής να είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τους κανόνες που είναι δυνατόν να θεσπίζουν τα κράτη μέλη, τουλάχιστον από οιοδήποτε πρόσωπο έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση και το οποίο υπέστη ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εικαζόμενη παράβαση.»

4 Σύμφωνα με το άρθρο 2α, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/13:

«[...]

Η κοινοποίηση της απόφασης ανάθεσης σε όλους τους ενδιαφερομένους προσφέροντες και υποψήφιους συνοδεύεται από:

– σύνοψη των σχετικών λόγων όπως ορίζεται στο άρθρο 75 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ με την επιφύλαξη του άρθρου 75 παράγραφος 3 της παρούσας οδηγίας ή στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 40 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 40 παράγραφος 2 της ανωτέρω οδηγίας,

[...]».

5 Το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13 ορίζει τα εξής:

«Όταν κράτος μέλος προβλέπει ότι κάθε προσφυγή κατά απόφασης του αναθέτοντος φορέα που έχει ληφθεί στο πλαίσιο ή σε σχέση με διαδικασία ανάθεσης σύμβασης που εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 2014/25/ΕΕ ή της οδηγίας 2014/23/ΕΕ πρέπει να έχει ασκηθεί πριν από την εκπνοή καθορισμένης προθεσμίας, η προθεσμία αυτή είναι τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας κατά την οποία απεστάλη η απόφαση του αναθέτοντος φορέα στον προσφέροντα ή υποψήφιο εφόσον χρησιμοποιούνται τηλεομοιοτυπία ή ηλεκτρονικά μέσα ή, εφόσον χρησιμοποιούνται άλλα μέσα επικοινωνίας, είναι τουλάχιστον 15 ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας κατά την οποία απεστάλη η απόφαση του αναθέτοντος φορέα στον προσφέροντα ή υποψήφιο ή τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας παραλαβής της απόφασης του αναθέτοντος φορέα. Η κοινοποίηση της απόφασης του αναθέτοντος φορέα σε κάθε προσφέροντα ή υποψήφιο συνοδεύεται από συνοπτική έκθεση των συναφών λόγων. Στην περίπτωση άσκησης προσφυγής σχετικά με αποφάσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) της παρούσας οδηγίας, που δεν υπόκεινται σε ειδική κοινοποίηση, η προθεσμία είναι τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της οικείας απόφασης.»

Το ρουμανικό δίκαιο

6 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του *Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor* (νόμου 101/2016 περί ενδίκων βοηθημάτων

και προσφυγών στον τομέα της σύναψης δημόσιων συμβάσεων, τομεακών συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης έργων και παραχώρησης υπηρεσιών, καθώς και περί οργάνωσης και λειτουργίας του εθνικού συμβουλίου επίλυσης διαφορών) έχει ως εξής:

«Κάθε πρόσωπο το οποίο θεωρεί ότι πράξη ή παράλειψη αναθέτουσας αρχής να αποφανθεί επί αιτήματος εντός της προβλεπόμενης από τον νόμο προθεσμίας προσβάλλει δικαίωμα ή θίγει έννομο συμφέρον του δύναται να ζητήσει την ακύρωση της πράξης, την επιβολή στην αναθέτουσα αρχή υποχρέωσης να εκδώσει πράξη ή να λάβει διορθωτικά μέτρα ή ακόμη την αναγνώριση του προβαλλόμενου δικαιώματος ή του εννόμου συμφέροντος [ενώπιον του *Consiliu Național de Soluționare a Contestațiilor* (εθνικού συμβουλίου επίλυσεως διαφορών) ή ενώπιον δικαιοδοτικού οργάνου], βάσει των διατάξεων του παρόντος νόμου.»

7 Το άρθρο 3 του ως άνω νόμου προβλέπει τα εξής:

«1. Κατά την έννοια του παρόντος νόμου, νοείται ως:

[...]

f) πρόσωπο το οποίο θεωρεί ότι έχει θιγεί: κάθε οικονομικός φορέας ο οποίος πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) έχει ή είχε συμφέρον το οποίο συνδέεται με διαδικασία σύναψης σύμβασης· και
- ii) υπέστη, υφίσταται ή ενδέχεται να υποστεί ζημία λόγω πράξης της αναθέτουσας αρχής ικανής να παραγάγει έννομα αποτελέσματα ή λόγω παράλειψης απάντησης σε αίτημα σχετικά με διαδικασία σύναψης σύμβασης εντός της προβλεπόμενης από τον νόμο προθεσμίας.

[...]

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, στοιχείο f, σημείο i, το πρόσωπο θεωρείται ότι έχει ή είχε συμφέρον συνδεδεμένο με διαδικασία σύναψης σύμβασης εφόσον δεν έχει ήδη αποκλειστεί οριστικά από τη διαδικασία αυτή. Ο αποκλεισμός είναι οριστικός εφόσον έχει κοινοποιηθεί στον ενδιαφερόμενο υποψήφιο/προσφέροντα και είτε έχει κριθεί νόμιμος από το *Consiliu Național de Soluționare a Contestațiilor* (εθνικό συμβούλιο επίλυσης διαφορών) ή από δικαιοδοτικό όργανο είτε δεν μπορεί πλέον να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής.»

8 Κατά το άρθρο 8 του εν λόγω νόμου:

«1. Το πρόσωπο που θεωρεί ότι θίγεται από πράξη της αναθέτουσας αρχής μπορεί να προσφύγει στο *Consiliu Național de Soluționare a Contestațiilor* (εθνικό συμβούλιο επίλυσης διαφορών) με αίτημα την ακύρωση της πράξης αυτής, την επιβολή στην αναθέτουσα αρχή της υποχρέωσης να εκδώσει διορθωτική πράξη ή να λάβει διορθωτικά μέτρα, καθώς και την αναγνώριση του προβαλλόμενου δικαιώματος ή του εννόμου συμφέροντος, εντός των ακόλουθων προθεσμιών:

a) εντός 10 ημερών από την επομένη της ημέρας κατά την οποία έλαβε γνώση της πράξης της αναθέτουσας αρχής την οποία θεωρεί παράνομη, όταν η εκτιμώμενη αξία της δημόσιας/τομεακής σύμβασης ή σύμβασης παραχώρησης είναι ίση ή μεγαλύτερη από τα κατώτατα όρια πέραν των οποίων η διαβίβαση προς δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* των προκηρύξεων δημοσίων συμβάσεων είναι υποχρεωτική, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων, τη νομοθεσία περί τομεακών συμβάσεων ή τη νομοθεσία περί συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών· [...].»

- 9 Το άρθρο 49, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου ορίζει τα εξής:
- «Για τη δικαστική επίλυση της διαφοράς, το πρόσωπο που θεωρεί ότι θίγεται δύναται να προσφύγει ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, βάσει των διατάξεων του παρόντος νόμου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 10 Η CFR δημοσίευσε προκήρυξη υποβολής προσφορών στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης τομεακής σύμβασης που αφορούσε σύμβαση δημόσιου έργου αποκατάστασης σιδηροδρομικής γραμμής.
- 11 Στις 13 Μαρτίου 2018 η προσφορά που υπέβαλε η κοινοπραξία RailWorks, της οποίας ηγείται η Alstom Transport, κρίθηκε παραδεκτή, πλην όμως στις 5 Ιουλίου 2018 η προσφορά αποκλείστηκε από τη CFR για λόγους που αφορούσαν την ικανότητα της RailWorks να υλοποιήσει το αντικείμενο της σύμβασης.
- 12 Με απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2018, το Tribunalul București (πρωτοδικείο Βουκουρεστίου, Ρουμανία) απέρριψε την προσφυγή της Alstom Transport κατά της απόφασης της CFR με την οποία αποκλείστηκε η προσφορά της RailWorks και ορίστηκε ως ανάδοχος της σύμβασης η κοινοπραξία BraSig. Με απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2018, το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου, Ρουμανία) δέχθηκε την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η Alstom Transport κατά της πρωτόδικης απόφασης και ακύρωσε την απόφαση της CFR. Το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι η προσφορά της RailWorks ήταν παραδεκτή και ότι η CFR ήταν υποχρεωμένη να επαναξιολογήσει την προσφορά της BraSig λαμβάνοντας υπόψη τις επικρίσεις που διατύπωσε εναντίον της η RailWorks.
- 13 Στις 12 Φεβρουαρίου 2019, κατόπιν της επαναξιολόγησης την οποία διέταξε το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου), η προσφορά της RailWorks κρίθηκε παραδεκτή και, με έγγραφο της 19ης Ιουνίου 2019, η επίμαχη σύμβαση ανατέθηκε στην Alstom Transport.
- 14 Στις 5 Ιουλίου 2019 η Alstom Transport άσκησε νέα προσφυγή ενώπιον του Tribunalul București (πρωτοδικείου Βουκουρεστίου) με αίτημα, μεταξύ άλλων, την ακύρωση της απόφασης της CFR με την οποία κρίθηκε παραδεκτή και σύμφωνη προς τις απαιτήσεις η προσφορά της BraSig, καθώς και την ακύρωση της έκθεσης της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης και όλων των πράξεων που αφορούν τον τρόπο αξιολόγησης της εν λόγω προσφοράς. Επιπλέον, η Alstom Transport ζήτησε από το δικαστήριο αυτό να υποχρεώσει τη CFR να αποκλείσει την εν λόγω προσφορά, για τον λόγο ότι η BraSig προσπάθησε να επηρεάσει επανειλημμένως τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης της CFR προκειμένου να περιέλθει σε δυσμενέστερη θέση η προσφορά της RailWorks.
- 15 Με απόφαση της 8ης Αυγούστου 2019, το Tribunalul București (πρωτοδικείο Βουκουρεστίου) απέρριψε την προσφυγή ως εκπρόθεσμη. Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η δεκαήμερη προθεσμία του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου 101/2016 δεν άρχισε να τρέχει από την ημερομηνία κατά την οποία η Alstom Transport έλαβε γνώση της έκθεσης της διαδικασίας σύναψης δημοσίας σύμβασης, αλλά από την ημερομηνία κατά την οποία της κοινοποιήθηκε το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής.
- 16 Η Alstom Transport άσκησε ενώπιον του Curtea de Apel București (εφετείου Βουκουρεστίου), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αναίρεση κατά της απόφασης αυτής. Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, επισήμανε ότι, με το έγγραφο της 19ης Ιουνίου 2019 σχετικά με το αποτέλεσμα της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης, το οποίο μνημονεύεται στη σκέψη 13 της

παρούσας αποφάσεως, είχε ενημερωθεί μόνο για την αξιολόγηση της δικής της προσφοράς και ότι από το έγγραφο αυτό δεν προέκυπτε κανένα στοιχείο για τον τρόπο αξιολόγησης της προσφοράς της BraSig. Η Alstom Transport υποστήριξε ότι το πρώτον στις 25 Ιουνίου 2019, ημερομηνία κατά την οποία απέκτησε πρόσβαση στον φάκελο του διαγωνισμού, αφού είχε υποβάλει σχετική αίτηση στις 20 Ιουνίου 2019, έλαβε γνώση της έκθεσης της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης και, σιωπηρώς, του τρόπου αξιολόγησης. Κατά συνέπεια, κατ' αυτήν, η προθεσμία των δέκα ημερών που διαλαμβάνεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης άρχισε να τρέχει από τις 25 Ιουνίου 2019.

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 1, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και το άρθρο 2γ της οδηγίας [92/13] την έννοια ότι η προθεσμία άσκησης, από τον ανάδοχο στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης σύμβασης, προσφυγής κατά της απόφασης του αναθέτοντος φορέα με την οποία κρίθηκε παραδεκτή η προσφορά προσφέροντος καταταχθέντος σε κατώτερη θέση στον διαγωνισμό πρέπει να υπολογιστεί λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας κατά την οποία γεννάται το συμφέρον του αναδόχου, κατόπιν άσκησης από τον μη επιλεγέντα προσφέροντα προσφυγής κατά του αποτελέσματος της διαδικασίας σύναψης σύμβασης;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 18 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η επισήμανση ότι από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί από το Δικαστήριο διευκρινίσεις ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 92/13, αλλά ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής.
- 19 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13 έχουν την έννοια ότι η προθεσμία εντός της οποίας ο ανάδοχος σύμβασης μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεως του αναθέτοντος φορέα με την οποία κρίθηκε παραδεκτή η προσφορά μη επιλεγέντος προσφέροντος μπορεί να υπολογιστεί με σημείο αναφοράς την ημερομηνία παραλαβής της απόφασης αυτής από τον ανάδοχο, ακόμη και αν, κατά την ημερομηνία αυτή, αφενός, ο μη επιλεγείς προσφέρων δεν είχε ασκήσει ή δεν είχε ακόμη ασκήσει προσφυγή κατά του αποτελέσματος της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και, αφετέρου, ο ανάδοχος δεν είχε λάβει τις κρίσιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης της προσφοράς του εν λόγω προσφέροντος.
- 20 Δεδομένου ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και το άρθρο 2γ, της οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί της εφαρμογής των διαδικασιών προσφυγής στον τομέα της σύναψης συμβάσεων κρατικών προμηθειών και δημοσίων έργων (ΕΕ 1989, L 395, σ. 33), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23, είναι παρόμοια με το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και με το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13, αντιστοίχως, η νομολογία σχετικά με τις ως άνω διατάξεις της οδηγίας 89/665, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23, έχει επίσης εφαρμογή στην ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων της οδηγίας 92/13.

- 21 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 92/13 επιβάλλει στα κράτη μέλη, όσον αφορά τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/25 ή της οδηγίας 2014/23, την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις που λαμβάνουν οι αναθέτοντες φορείς υπόκεινται στην άσκηση αποτελεσματικών και όσο το δυνατόν ταχύτερων ένδικων μέσων. Ο καθορισμός αποκλειστικών προθεσμιών άσκησης προσφυγής καθιστά δυνατό να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος από την εν λόγω οδηγία σκοπός της ταχείας διεκπεραίωσης, υποχρεώνοντας τους οικονομικούς φορείς να προσβάλουν σε σύντομο χρονικό διάστημα τα προπαρασκευαστικά μέτρα ή τις ενδιάμεσες αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας συνάψεως συμβάσεως (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 22 Ο καθορισμός εύλογων αποκλειστικών προθεσμιών ασκήσεως προσφυγής πληροί, καταρχήν, την επιταγή περί αποτελεσματικότητας που απορρέει από την οδηγία 92/13, καθόσον συνιστά εφαρμογή της θεμελιώδους αρχής της ασφάλειας δικαίου και καθόσον συμβιβάζεται με το θεμελιώδες δικαίωμα σε αποτελεσματική δικαστική προστασία (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 23 Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13, όταν κράτος μέλος προβλέπει προθεσμίες για την άσκηση προσφυγής κατά αποφάσεως αναθέτοντος φορέα ληφθείσας στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως συμβάσεως που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/25 ή της οδηγίας 2014/23, ή σε σχέση με τέτοια διαδικασία, οι προθεσμίες ασκήσεως προσφυγής κατά της εν λόγω αποφάσεως καθορίζονται αναλόγως του τρόπου κοινοποίησης της αποφάσεως του αναθέτοντος φορέα στους προσφέροντες.
- 24 Ως εκ τούτου, η προθεσμία πρέπει να είναι τουλάχιστον δέκα ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας κατά την οποία απεστάλη η απόφαση του αναθέτοντος φορέα στον προσφέροντα ή υποψήφιο εφόσον χρησιμοποιούνται τηλεομοιοτυπία ή ηλεκτρονικά μέσα. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται άλλα μέσα επικοινωνίας, η προθεσμία αυτή είναι είτε τουλάχιστον 15 ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας κατά την οποία απεστάλη η εν λόγω απόφαση στον προσφέροντα ή υποψήφιο είτε τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες από την επομένη της ημερομηνίας παραλαβής της ίδιας απόφασης. Στην περίπτωση άσκησης προσφυγής σχετικά με αποφάσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 92/13, που δεν υπόκεινται σε ειδική κοινοποίηση, η προθεσμία είναι τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της οικείας απόφασης.
- 25 Εν προκειμένω, το ρουμανικό δίκαιο προβλέπει ότι η προθεσμία των δέκα ημερών αρχίζει να τρέχει, για όλους τους προσφέροντες, συμπεριλαμβανομένου του αναδόχου, από την επομένη της ημέρας κατά την οποία λαμβάνουν γνώση της πράξης του αναθέτοντος φορέα. Επομένως, ο ανάδοχος που προτίθεται να προσβάλει απόφαση με την οποία κρίνεται παραδεκτή η προσφορά μη επιλεγέντος προσφέροντος πρέπει να ασκήσει την προσφυγή του εντός της προθεσμίας αυτής, ανεξαρτήτως, αφενός, του ζητήματος αν, ή ενδεχομένως πότε, ο εν λόγω προσφέρων άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής και, αφετέρου, του γεγονότος ότι ο ανάδοχος δεν έχει καμία πληροφορία σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης της προσφοράς του εν λόγω προσφέροντος.

- 26 Μολονότι τόσο το αιτούν δικαστήριο, με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, όσο και οι διάδικοι της κύριας δίκης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τις αντίστοιχες γραπτές παρατηρήσεις τους, εξετάζουν την προϋπόθεση του εννόμου συμφέροντος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο επέλεξε να περιορίσει το ερώτημά του μόνο στο ζήτημα του χρονικού σημείου έναρξης της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.
- 27 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/13 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε οι διαδικασίες προσφυγής να είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τους κανόνες που είναι δυνατόν να θεσπίζουν τα κράτη μέλη, τουλάχιστον σε οιοδήποτε πρόσωπο έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση και το οποίο υπέστη ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εικαζόμενη παράβαση.
- 28 Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση κάθε προσφέροντος ο οποίος θεωρεί ότι μια απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η συμμετοχή ανταγωνιστή σε διαδικασία συνάψεως δημόσιας συμβάσεως είναι παράνομη και ενέχει κίνδυνο να του προκαλέσει ζημία, δεδομένου ότι ο κίνδυνος αυτός αρκεί για τη θεμελίωση άμεσου εννόμου συμφέροντος προς άσκηση προσφυγής κατά της εν λόγω αποφάσεως, ανεξαρτήτως της ζημίας που μπορεί επιπλέον να απορρεύσει από την ανάθεση της συμβάσεως σε άλλον υποψήφιο (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 36).
- 29 Συνεπώς, η οδηγία 92/13 δεν αντιτίθεται καταρχήν σε εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι η προσφυγή κατά αποφάσεως της αναθέτουσας αρχής πρέπει να ασκείται εντός της ταχθείσας προς τούτο προθεσμίας και ότι οι θιγόμενοι ενδιαφερόμενοι που επικαλούνται πλημμέλεια της διαδικασίας διαγωνισμού, προς στήριξη της προσφυγής τους, πρέπει να προβάλλουν την εν λόγω πλημμέλεια εντός της ίδιας προθεσμίας, διότι άλλως θα απολέσουν το σχετικό δικαίωμά τους, με αποτέλεσμα ότι, αν παρέλθει η προθεσμία αυτή, δεν είναι δυνατή ούτε η προσβολή της εν λόγω αποφάσεως ούτε η επίκληση της εν λόγω πλημμέλειας, εφόσον η επίμαχη προθεσμία είναι εύλογη (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 30 Ως εκ τούτου, ο ανάδοχος μπορεί να υποχρεωθεί να τηρήσει προθεσμία για την άσκηση προσφυγής κατά αποφάσεως του αναθέτοντος φορέα με την οποία γίνεται δεκτή η συμμετοχή σε διαδικασία συνάψεως δημοσίας συμβάσεως μη επιλεγέντος προσφέροντος, ακόμη και στην περίπτωση που η απόφαση αυτή αποτελεί μέρος της απόφασης που ορίζει τον ανάδοχο και ακόμη και αν, κατά την ημερομηνία αυτή, ο εν λόγω προσφέρων δεν έχει ασκήσει ή δεν έχει ακόμη ασκήσει προσφυγή κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως.
- 31 Εντούτοις, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο η εφαρμογή των εθνικών κανόνων περί αποκλειστικής προθεσμίας να θίγει, στο πλαίσιο ιδιαίτερων περιστάσεων ή λόγω κάποιων λεπτομερών όρων τους, τα δικαιώματα που απονέμονται στους ιδιώτες από το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 32 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η εξασφάλιση αποτελεσματικών προσφυγών κατά παραβάσεων των διατάξεων που εφαρμόζονται στον τομέα της σύναψης δημοσίων συμβάσεων είναι δυνατή μόνον αν οι προθεσμίες που τάσσονται για την άσκηση των προσφυγών αυτών αρχίζουν από την ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση ή όφειλε να λάβει γνώση της

προβαλλόμενης παραβάσεως των εν λόγω διατάξεων (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 33 Προς τούτο, η απόφαση του αναθέτοντος φορέα που κοινοποιείται στους προσφέροντες πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13, να συνοδεύεται από συνοπτική έκθεση των σχετικών λόγων.
- 34 Η συνοπτική αυτή έκθεση των σχετικών λόγων, η οποία πρέπει να συνοδεύει τόσο τις αποφάσεις των αναθετόντων φορέων που κοινοποιούνται ειδικά στους προσφέροντες όσο και τις δημοσιευθείσες αποφάσεις που δεν αποτελούν αντικείμενο ειδικής κοινοποίησης, αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι οι ενδιαφερόμενοι προσφέροντες γνωρίζουν ή μπορούν να γνωρίζουν τυχόν παράβαση των κανόνων που έχουν εφαρμογή στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων.
- 35 Εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη της εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, η σχετική αιτιολογία της απόφασης του αναθέτοντος φορέα με την οποία έγινε δεκτή η συμμετοχή της BraSig στη διαδικασία σύναψης της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης μπορούσε να συναχθεί από την έκθεση της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, που διαλαμβάνεται στις σκέψεις 14 έως 16 της παρούσας απόφασης, στην οποία οι οικείοι προσφέροντες πρέπει, κατά το ρουμανικό δίκαιο, να έχουν πρόσβαση μέσω επιτόπιας εξέτασης.
- 36 Ωστόσο, η νομική εξασφάλιση της πρόσβασης στην αιτιολογία των αποφάσεων των αναθετόντων φορέων δεν ισοδυναμεί με γνωστοποίηση, κατά τη δημοσίευση ή την κοινοποίηση των αποφάσεων αυτών, της σχετικής αιτιολογίας των εν λόγω αποφάσεων στους προσφέροντες.
- 37 Επομένως, υπό περιστάσεις κατά τις οποίες η σχετική αιτιολογία απόφασης της αναθέτουσας αρχής δεν γνωστοποιήθηκε στους προσφέροντες ούτε μέσω δημοσίευσης ούτε κατά την κοινοποίηση της απόφασης, η προθεσμία εντός της οποίας ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά απόφασης της αναθέτουσας αρχής με την οποία κρίνεται παραδεκτή η προσφορά μη επιλεγέντος προσφέροντος δεν αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία παραλαβής της απόφασης αυτής, αλλά από την ημερομηνία γνωστοποίησης στον ανάδοχο της σχετικής αιτιολογίας της εν λόγω απόφασης, με την οποία διασφαλίζεται ότι ο ανάδοχος γνώριζε ή μπορούσε να γνωρίζει τυχόν παραβάσεις του ενωσιακού δικαίου τις οποίες ενέχει η εν λόγω απόφαση.
- 38 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13 έχουν την έννοια ότι η προθεσμία εντός της οποίας ο ανάδοχος σύμβασης μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά απόφασης του αναθέτοντος φορέα, με την οποία κρίθηκε παραδεκτή, στο πλαίσιο της απόφασης ανάθεσης της σύμβασης, η προσφορά μη επιλεγέντος προσφέροντος, μπορεί να υπολογιστεί με σημείο αναφοράς την ημερομηνία παραλαβής από τον ανάδοχο της απόφασης ανάθεσης, ακόμη και αν, κατά την ημερομηνία αυτή, ο μη επιλεγείς προσφέρων δεν είχε, ή δεν είχε ακόμη, ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης. Αντιθέτως, αν, κατά την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της εν λόγω απόφασης, δεν γνωστοποιήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 2γ, στον ανάδοχο συνοπτική έκθεση της σχετικής αιτιολογίας της απόφασης, όπως οι πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης της εν λόγω προσφοράς, η προθεσμία πρέπει να υπολογιστεί με σημείο αναφοράς τη γνωστοποίηση της εν λόγω έκθεσης στον ανάδοχο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, και παράγραφος 3, καθώς και το άρθρο 2γ της οδηγίας 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων στις διαδικασίες σύναψης των συμβάσεων φορέων οι οποίοι λειτουργούν στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, έχουν την έννοια ότι η προθεσμία εντός της οποίας ο ανάδοχος σύμβασης μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά απόφασης του αναθέτοντος φορέα, με την οποία κρίθηκε παραδεκτή, στο πλαίσιο της απόφασης ανάθεσης της σύμβασης, η προσφορά μη επιλεγέντος προσφέροντος, μπορεί να υπολογιστεί με σημείο αναφοράς την ημερομηνία παραλαβής από τον ανάδοχο της απόφασης ανάθεσης, ακόμη και αν, κατά την ημερομηνία αυτή, ο μη επιλεγείς προσφέρων δεν είχε, ή δεν είχε ακόμη, ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης. Αντιθέτως, αν, κατά την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της εν λόγω απόφασης, δεν γνωστοποιήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 2γ, στον ανάδοχο συνοπτική έκθεση της σχετικής αιτιολογίας της απόφασης, όπως οι πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης της εν λόγω προσφοράς, η προθεσμία πρέπει να υπολογιστεί με σημείο αναφοράς τη γνωστοποίηση της εν λόγω έκθεσης στον ανάδοχο.

(υπογραφές)